Turvallisuuskomitea
Säkerhetskommittén
The Security Committee

Lausunto

18.4.2018

FI.PLM.2018-1685
10/8.2.99/2018

Sihteeristö

Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta
uav@eduskunta.fi

Asia: O 56/2017 vp Turvallisuuskomitea – Yhteiskunnan turvallisuus 2017

Asiantuntijalausunto eduskunnan ulkoasianvaliokunnalle - Yhteiskunnan turvallisuus 2017

Yleisiä näkökohtia

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle on erikseen toimitettu sen käsittelyssä oleva Yhteiskunnan turvallisuus 2017-raportti. Tämän vuoksi ei tässä lausunnossa keskitytä laajemmalti itse raporttiin ja sen toimenpidesuosituksiin vaan ennemminkin niihin kysymyksiin, jotka Turvallisuuskomitean tehtäviin kuuluvan varautumisen yhteensovittamisen kannalta on laajemminkin merkityksellisinä syytä saattaa ulkoasiainvaliokunnan tietoon.

Turvallisuusympäristön muutoksen jatkuminen nopeana ja vaikeasti ennakoitavana on raportin toimintaympäristöä koskeva keskeisin havainto. Vaikka merkittäviltä häiriötilanteilta on suomalaisessa yhteiskunnassa toistaiseksi vältytty, kansainvälinen turvallisuustilanne on eurooppalaisesta näkökulmasta edelleen heikentynyt. Tätä ei voi jättää huomiomatta myöskään suomalaisen varautumisen resursseja suunniteltaessa. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan perustuva kokonaisturvallisuuden toimintamalli – yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen suojaaminen viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana – on osoittanut käyttökelpoisuutensa myös varautumisen perustana.

Erityiskysymyksiä turvallisuustoimijoiden yhteistyöstä

Turvallisuustoimijoiden yhteistyö

Suomalainen kokonaisturvallisuuden malli nojautuu siihen, että kaikilla toimintatasoilla keskeiset turvallisuustoimijat suunnittelevat, harjoittelevat ja muodostavat yhteisen tilanneymmärryksen. Tämä toimintamalli on käytössä jo Turvallisuuskomiteassa sekä muissa valtioneuvostotasoisissa varautumisen ja turvallisuuden yhteistyöelimissä. Uusi yhteiskunnan turvallisuusstrategia suosittaa samaa menettelyä tuleviin maakuntiin ja nykyisiin kuntiin. Eräillä alueilla ja kunnissa näin jo toimitaankin. Tulevassa maakuntauudistuksessa tämä on keskeinen mahdollisuus parantaa yhteisen turvallisuustilannekuvan muodostumista paikallisesti ja alueellisesti.

Turvallisuuskomitea on keskeinen varautumisen pysyvä yhteensovittamiselin. Sen jäseninä ovat paitsi eri ministeriöiden kansliapäälliköt myös keskeisten turvallisuusviranomaisten ylimmän johdon edustajat. Elinkeinoelämää komiteassa edustaa Huoltovarmuuskeskuksen puheenjohtaja ja Huoltovarmuusneuvoston puheenjohtaja. Lisäksi järjestöillä on tilapäinen asiantuntija edustettuna. Turvallisuuskomitean toiminta on siten yhteiskuntalaajuista ja kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti kaikki turvallisuustoimijat huomioivaa. Komitean kokoonpano mahdollistaa sen, että komitea voi merkittävällä tavalla avustaa laajojen poikkihallinnollisten, varautumiseen liittyvien hankkeiden yhteensovittamisessa. Vastaavasti Turvallisuuskomiteassa voidaan myös käsitellä esimerkiksi yksittäisten turvallisuusviranomaisten valmiudellisten lainsäädäntöhankkeiden tarvetta ja niiden suhdetta muilla hallinnonaloilla toimivien viranomaisten aseman sääntelyyn.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Turvallisuuskomitea
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
tk@turvallisuuskomitea.fi
www.turvallisuuskomitea.fi

Turvallisuuskomitea ei ole lainvalmisteluelin vaan valmistelusta huolehtivat luonnollisesti aina toimivaltaiset ministeriöt. Mikään ei kuitenkaan estä varautumiseen liittyvien hankkeiden yhteen sovittavaa käsittelyä Turvallisuuskomiteassa. Tämä mahdollistaisi hallinnonalat ylittävän tarkastelun ja johtaisi myös siihen, että eri valmisteluviranomaiset olisivat entistä paremmin perillä toistensa suunnitelmista. Kyse olisi siten varautumisen yhteensovittamisesta parhaimmalla mahdollisella tavalla. Turvallisuuskomitea tekee toki jo nykyään tätä työtä mutta sitä voisi entisestään tehostaa hallinnonalojen omaakin aktiviteettia lisäämällä.

Kokemuksemme mukaan ne hallinnonalat, jotka hyödyntävät turvallisuushankkeiden ja –projektiensa valmisteluvaiheessa joko Turvallisuuskomiteaa tai valmiuspäällikkö- tai valmiussihteerikokouksia, välttävät yleensä valmistelun avoimuuteen ja tiedon jakamiseen liittyvät herkkyyskysymykset. Yhteistoiminnan tiivistämistä ja Turvallisuuskomitean hyödyntämistä on esitetty myös lainsäädäntöhankkeiden valmistelussa mm. puolustusvaliokunnan lausunnossa (PuVL 3/2018 vp– HE 201/2017 vp)[1].

Valmiusharjoitukset

Yhteiskunnan kykyä turvata yhteiskunnan elintärkeät toiminnot testataan valmiusharjoituksilla, joita järjestetään hallinnonaloittain, suppeina häiriötilanneharjoituksina ja laaja-alaisina alueellisina tai valtakunnallisina valmiusharjoituksina. Määräajoin järjestetään valtionhallinnon valmiusharjoituksia (VALHA), jotka koostuvat kaikkien hallinnonalojen sekä hallinnon eri tasojen ja toimialojen valmiusharjoituksista. Seuraava VALHA on suunniteltu järjestettäväksi vuonna 2020.

Harjoitustoiminnan keskeinen tavoite on operatiivisen toiminnan kehittäminen ja kriisinsietokyvyn parantaminen. Ennakointi, oikea-aikainen reagointi, riittävä analyysikyky ja poikkihallinnollinen yhteistyö luovat perustan tehokkaalle toimimiselle muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

Valtioneuvoston kanslia suunnitteli ja koordinoi Valtioneuvoston häiriö- ja kriisitilanteiden johtamisen koulutus- ja harjoitusohjelman vuosille 2017-2019. Ohjelmaan kuuluvia harjoituksia, seminaareja ja muita tilaisuuksia järjestettiin vuoden kuluessa useita. Turvallisuuskomitean ja valmiuspäälliköiden ensimmäinen yhteisharjoitus keväällä 2017 uudisti ja syvensi yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Valtioneuvoston kanslian harjoitustoiminnan sisällöllisinä painopistealueina vuonna 2018 ovat yhteiskunnan turvallisuusraportissa mainitut kehittämisalueet.

Turvallisuuskomitea osallistuu valtakunnallisten harjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tavoitteena on poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistäminen sekä hallinnonalojen harjoitustoiminnan yhteensovittaminen. Merkittävimmät valtakunnalliset ja alueelliset harjoitukset esitellään komiteassa säännöllisesti. Tulevaisuuden kehittämishankkeita ovat skenaariotietokannat sekä harjoituksissa kerättyjen oppien aiempaa tehokkaampi levittäminen.

---

[1] "Valiokuntakuulemisissa tuotiin esiin, että vaikka turvallisuusviranomaisten välinen yhteistyö Suomessa toimii hyvin, toimivaltuustarkastelua tehdään edelleenkin liian suppeasti hallinnonaloittain: viranomaisten tarvitsemia uusia toimivaltuuksia olisi tarkasteltava kokonaisturvallisuuden parantamisen näkökulmasta. Valiokunta yhtyy tähän arvioon ja toteaa, että ennen säädösvalmisteluhankkeiden käynnistämistä turvallisuusviranomaisten on välttämätöntä käydä keskenään tiivistä vuoropuhelua — esimerkiksi turvallisuuskomitean puitteissa siitä — minkälaista valmiutta tehostavaa ja parantavaa lainsäädäntöä ylipäätään tarvitaan. Minimivaatimuksena on pidettävä sitä, että eri turvallisuusviranomaisilla on aito mahdollisuus osallistua toisten hallinnonalojen lakihankkeisiin."

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Turvallisuuskomitea
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
tk@turvallisuuskomitea.fi
www.turvallisuuskomitea.fi

Harjoitustoiminnalla on myös vahva kansainvälinen ulottuvuus. EU-Nato –yhteistyössä on saavutettu edistymistä etenkin hybridi- ja kyberuhkien torjunnan harjoitustoiminnassa. Turvallisuuskomitea avustaa hallinnonaloja myös kansainvälisen harjoitustoiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Turvallisuuskomitean pääsihteeri Vesa Valtonen

Jakelu Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta

Tiedoksi Turvallisuuskomitean puheenjohtaja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Turvallisuuskomitea
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
tk@turvallisuuskomitea.fi
www.turvallisuuskomitea.fi